

مقایسه عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی

محمد وطن‌پور

سوال اساسی که می‌توان در بدو امر به آن توجه کرد، این است که آیا الگوی بانکداری خصوصی ایران در شش سال اخیر و عملکرد فعلی آنها، توجیه‌کننده فرایند خصوصی‌سازی بانک‌های دولتی می‌باشد یا خیر؟ اگرچه با اعداد ارائه‌شده در این گزارش تحلیلی، می‌توان فرایند روبه‌رشد بانک‌های خصوصی کشور را به سیاستگذاران، بانکداران و فعالان اقتصادی اثبات کرد، ولی آیا می‌توان این فرایند را کارآمد هم تلقی نمود؟ و آیا این فرایند گریزناپذیر است؟

جدول شماره یک
سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت
(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۷۲۹۶۵	۲۴۷۴۸۰	۲۸۹۳۴۳
بانک‌های تخصصی	۲۰۴۲۲	۲۸۳۰۴	۳۱۶۸۳
جمع دولتی	۱۹۳۳۸۷	۲۷۵۷۸۴	۳۲۱۰۲۶
بانک‌های خصوصی	۴۰۲۹۱	۸۹۸۴۴	۱۲۰۳۱۳
کل شبکه بانکی	۲۳۳۶۷۸	۳۶۵۶۲۸	۴۴۱۳۳۹

سوال اساسی که می‌توان در بدو امر به آن توجه کرد، این است که آیا الگوی بانکداری خصوصی ایران در شش سال اخیر و عملکرد فعلی آنها، توجیه‌کننده فرایند خصوصی‌سازی بانک‌های دولتی می‌باشد یا خیر؟ اگرچه با اعداد ارائه‌شده در این گزارش تحلیلی، می‌توان فرایند روبه‌رشد بانک‌های خصوصی کشور را به سیاستگذاران، بانکداران و فعالان اقتصادی اثبات کرد، ولی آیا می‌توان این فرایند را کارآمد هم تلقی نمود؟ و آیا این فرایند گریزناپذیر است؟

جدول شماره دو
سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت
(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۷۳۷۲۲	۲۲۰۷۰۸	۲۴۲۸۲۷
بانک‌های تخصصی	۴۲۷۸۴	۵۲۴۴۸	۵۶۵۷۲
جمع دولتی	۲۱۷۵۰۶	۲۷۳۱۵۶	۲۹۹۳۹۹
بانک‌های خصوصی	۵۰۸۸۵	۸۲۶۸۳	۱۰۱۰۲۰
کل شبکه بانکی	۲۶۸۳۹۱	۳۵۵۸۳۹	۴۰۰۴۱۹

سوال اساسی که می‌توان در بدو امر به آن توجه کرد، این است که آیا الگوی بانکداری خصوصی ایران در شش سال اخیر و عملکرد فعلی آنها، توجیه‌کننده فرایند خصوصی‌سازی بانک‌های دولتی می‌باشد یا خیر؟ اگرچه با اعداد ارائه‌شده در این گزارش تحلیلی، می‌توان فرایند روبه‌رشد بانک‌های خصوصی کشور را به سیاستگذاران، بانکداران و فعالان اقتصادی اثبات کرد، ولی آیا می‌توان این فرایند را کارآمد هم تلقی نمود؟ و آیا این فرایند گریزناپذیر است؟

سوال اساسی که می‌توان در بدو امر به آن توجه کرد، این است که آیا الگوی بانکداری خصوصی ایران در شش سال اخیر و عملکرد فعلی آنها، توجیه‌کننده فرایند خصوصی‌سازی بانک‌های دولتی می‌باشد یا خیر؟ اگرچه با اعداد ارائه‌شده در این گزارش تحلیلی، می‌توان فرایند روبه‌رشد بانک‌های خصوصی کشور را به سیاستگذاران، بانکداران و فعالان اقتصادی اثبات کرد، ولی آیا می‌توان این فرایند را کارآمد هم تلقی نمود؟ و آیا این فرایند گریزناپذیر است؟

سوال اساسی که می‌توان در بدو امر به آن توجه کرد، این است که آیا الگوی بانکداری خصوصی ایران در شش سال اخیر و عملکرد فعلی آنها، توجیه‌کننده فرایند خصوصی‌سازی بانک‌های دولتی می‌باشد یا خیر؟ اگرچه با اعداد ارائه‌شده در این گزارش تحلیلی، می‌توان فرایند روبه‌رشد بانک‌های خصوصی کشور را به سیاستگذاران، بانکداران و فعالان اقتصادی اثبات کرد، ولی آیا می‌توان این فرایند را کارآمد هم تلقی نمود؟ و آیا این فرایند گریزناپذیر است؟

آیا الگوی بانکداری خصوصی ایران در شش سال اخیر و عملکرد فعلی آن، توجیه‌کننده فرایند خصوصی‌سازی بانک‌های دولتی می‌باشد یا خیر؟

جدول شماره چهار

سپرده قرض الحسنه پس انداز

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۵۱۸۶۷	۷۳۶۳۹	۸۲۴۱۱
بانک‌های تخصصی	۴۳۸۵۷	۶۳۶۸۰	۶۶۵۷۵
جمع دولتی	۹۵۷۲۴	۱۳۷۳۱۹	۱۴۸۹۸۶
بانک‌های خصوصی	۴۳۰	۱۳۸۰	۱۵۲۴
کل شبکه بانکی	۹۶۱۵۴	۱۳۸۶۹۹	۱۵۰۵۱۰

پس انداز به کمترین میزان ممکن و رقمی در حدود یک درصد بالغ می‌شود. این رقم نیز اگرچه در حالت عادی جزو منابع ارزان قیمت تلقی می‌شود، ولی با روح بانکداری سنتی دنیا سازگاری ندارد. این که سپرده‌گذاری برای کسب سود و استفاده از تسهیلات نظام بانکی صورت می‌گیرد، اصلی است که نیازمند توضیح نمی‌باشد، ولی این که چرا بانک‌های دولتی سهم بالایی از این نوع سپرده‌گذاری را به خود اختصاص می‌دهند، وابسته به دلایلی است همچون گستردگی شعب، اعطای جوایز ارزنده و تبلیغات گسترده سراسری، بهره‌گیری از پشتوانه دولتی بودن و عدم تهدید به ورشکستگی.

۵) سایر سپرده‌ها: با نگاهی به جدول شماره پنج می‌توان سهم بانک‌های خصوصی و دولتی در سایر سپرده‌ها (کل سپرده‌ها پس از کسر چهار سپرده اصلی) را ملاحظه کرد. مطابق این ارقام، سهم در حدود ۴/۳ درصد را می‌توان به بانک‌های خصوصی اختصاص داد. این سپرده‌ها که در حدود ۱۷/۵ درصد کل منابع بانک‌ها را شامل می‌شوند، این پتانسیل را دارند که مورد توجه سیاستگذاران جذب منابع در نظام بانکی کشور قرار گیرند.

جدول شماره پنج

سایر سپرده‌ها*

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۷۴۳۷۹	۲۱۷۸۵۴	۲۱۶۳۶۶
بانک‌های تخصصی	۳۳۰۷۱	۴۴۴۲۸	۳۹۵۸۲
جمع دولتی	۲۰۷۴۵۰	۲۶۲۲۸۲	۲۵۵۹۴۸
بانک‌های خصوصی	۴۰۴۹	۹۲۶۶	۱۱۶۰۸
کل شبکه بانکی	۲۱۱۴۹۹	۲۷۱۵۴۸	۲۶۷۵۵۶

* کل سپرده‌ها پس از کسر چهار سپرده اصلی.

۶) کل سپرده‌ها: با نگاهی به جدول شماره شش می‌توان دریافت که رشد بانک‌های خصوصی در جذب کل سپرده‌های نظام بانکی کشور غیرقابل چشم‌پوشی است. به عبارت دیگر،

بلندمدت نظام بانکی بوده که در شهریور ۱۳۸۶ به ۷۶/۸ درصد کاهش یافته و برخلاف این سهم کاهنده، بانک‌های خصوصی از سهم ۱۷/۲ درصد در اسفند ۸۴، به سهم ۲۵/۲ درصد در شهریور ۱۳۸۶ دست یافته‌اند. به واقع، این رشد در نتیجه رشد ۹۸/۵ درصدی این نوع سپرده‌گذاری در فاصله زمانی اسفند ۸۴ تا شهریور ۸۶ در بانک‌های خصوصی حاصل شده است.

۳) سپرده قرض الحسنه جاری: به طور کلی، سهم بانک‌های خصوصی در مقایسه با بانک‌های دولتی از سپرده‌های قرض الحسنه در طول سال‌های تشکیل (۱۳۸۰ تا به امروز) همواره در حداقل ممکن قرار داشته است. با نگاهی به اعداد مندرج در جداول شماره سه و چهار می‌توان این ویژگی را به طور واضح مشاهده کرد.

جدول شماره سه

سپرده قرض الحسنه جاری

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۶۰۹۹۹	۲۱۸۵۲۲	۲۵۹۷۳۰
بانک‌های تخصصی	۱۲۹۱۸	۱۴۹۸۱	۱۸۵۸۹
جمع دولتی	۱۷۳۹۱۷	۲۳۳۵۰۳	۲۷۸۳۱۹
بانک‌های خصوصی	۳۶۳۸	۶۴۴۰	۸۲۱۰
کل شبکه بانکی	۱۷۷۵۵۵	۲۳۹۹۴۳	۲۸۶۵۲۹

اگرچه طی سال گذشته، بانک‌های خصوصی بیشتر با افتتاح حساب‌های قرض الحسنه و اعطای دسته‌چک حساب جاری قرض الحسنه و تبلیغات گسترده‌تر، این بخش را نیز گسترش داده‌اند، اما همچنان سهم آنها از سه درصد گذر نکرده است. سهم بانک‌های خصوصی از منبع سپرده‌های قرض الحسنه جاری در پایان سال ۱۳۸۴ معادل دو درصد کل سپرده‌های قرض الحسنه نظام بانکی کشور بوده، لیکن با رشد مناسب در حدود ۱۲۶ درصد، این سهم در شهریور سال ۱۳۸۶ به ۲/۹ درصد کل سپرده‌های قرض الحسنه جاری نظام بانکی کشور رسیده است.

البته باید توجه داشت که این نوع سپرده‌گذاری اگرچه رقم قابل توجهی برای بانک‌های خصوصی نیست، ولی به هر حال، از نوع منابع کم‌هزینه و غیرقابل چشم‌پوشی تلقی می‌شود، منابعی که نظام بانکی برای به دست آوردن آنها نیاز به پرداخت سود به سپرده‌گذاران ندارد و هزینه تمام شده آن کمتر از سپرده‌های سرمایه‌گذاری است.

۴) سپرده قرض الحسنه پس انداز: با نگاهی به جدول شماره چهار ملاحظه می‌شود که بانک‌های خصوصی - در تایید بند قبیل - سهم بسیار حداقلی را در سپرده‌های قرض الحسنه نظام بانکی دارا می‌باشند. این سهم در سپرده‌های قرض الحسنه

نظارت موسسات ناظر بر جریان تامین منابع در بانک‌های خصوصی، به نفع بانک‌های مزبور نیست.

جدول شماره شش

کل سپرده‌ها

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۷۳۳۹۳۰	۹۷۸۲۰۴	۱۰۹۰۶۷۷
بانک‌های تخصصی	۱۵۴۰۵۴	۲۰۳۸۴۱	۲۱۳۰۰۱
جمع دولتی	۸۸۷۹۸۴	۱۱۸۲۰۴۵	۱۳۰۳۶۷۸
بانک‌های خصوصی	۹۹۲۹۳	۱۸۹۶۱۳	۲۴۲۶۷۵
کل شبکه بانکی	۹۸۷۲۷۷	۱۳۷۱۶۵۸	۱۵۴۶۳۵۳

این بانک‌ها با سهمی در حدود ۱۰/۱ درصد در پایان سال ۸۴ و رشدی معادل ۱۴۴/۵ درصد طی یکسال ونیم موردبررسی، به سهم ۱۵/۷ درصدی نایل شده‌اند. این رشد در مقایسه با رشد متوسط ۵۷ درصدی کل سپرده‌های نظام بانکی کشور، بسیار چشمگیر است و جای تأمل دارد. این که آیا افزایش سهم بانک‌های غیردولتی به حدود $\frac{1}{6}$ منابع بانک‌ها در مقایسه با ساختار گسترده نظام بانکی دولتی کشور رخ داده است، بسیار مناسب تلقی شده و توفیقات آینده بانک‌های خصوصی کشور را در مجموع امکانپذیر و تضمین شده می‌نماید. اگرچه امکان عدم استفاده گسترده بانک‌های خصوصی از سپرده‌های ارزان قیمت و فقدان سیاست‌های حمایتی از این بانک‌ها در مقایسه با بانک‌های دولتی را می‌توان با مدیریت مناسب منابع کنترل کرد و برطرف نمود، ولی نباید نسبت به تهدیداتی که در این فاصله زمانی بانک‌های خصوصی را در معرض مخاطره قرار داده‌اند، بی تفاوت بود. این تهدیدها اگرچه طی سال‌های اخیر با مصوبات مراجع قانونی همراه بوده‌اند، ولیکن به‌رحال کارکردبانک‌های خصوصی را با مخاطرات جدی روبرو ساخته‌اند. مواردی همچون برکنارکردن مدیران بانک‌های خصوصی بدون دلایل محکمه‌پسند و به صورت ضربتی، اعتراض به یک بانک خاص به خاطر احتمال عملکرد منفی‌اش در بازار محصولاتی خاص، دلجویی خصوصی و غیررسمی از مدیران موردتعرض قرارگرفته،... همه و همه نشان می‌دهند که نمی‌توان نسبت به سرنوشت بانک‌های خصوصی بی تفاوت بود و با عینک بدبینی و نگاه ظالمانه موجود، حوزه عملکرد آنها را محدود نمود. در تحلیل آخر، حتی اگر این بانک‌ها از دل یک حادثه بیرون آمده باشند، باز هم نمی‌توان آنها را در شرایط اقتصادی کشور یک ضرورت بشمارنیاورد.

تجهیز مصارف

در ادبیات اقتصادی، کارکرد نظام بانکی، همانا مدیریت بدهی و دارایی است. به‌طور مسلم هرچه نظام بانکی از اقتدار و اعتماد بیشتری برخوردار باشد، با آرامش بیشتری این منابع را

جذب نموده و در جهات اقتصادی مناسب تجهیز خواهد نمود. از سوی دیگر، چگونگی کارکرد این بخش از منابع همواره محل مناقشه است و موضوع معارضه گروه‌های اقتصادی و اجتماعی و سیاسی قرار می‌گیرد. در واقع، عدم امکان بی تفاوتی سیاستمداران و دولتمردان نسبت به بانک‌ها موجب می‌شود که همه توجه آنها به سوی مصارف سیستم بانکی معطوف شود. در این بخش نیز می‌توان به سهم حضور بانک‌های خصوصی در اعطای تسهیلات به بخش‌های مختلف اقتصادی کشور اشاره نمود.

این که مزیت‌های نسبی - و نه تکالیف قانونی - باعث حضور بانک‌های خصوصی در بخش‌های مختلف اقتصادی می‌شود، نشانه بسیار مناسبی است برای حضور فعالان اقتصادی در صحنه فعالیت‌های اقتصادی کشور. بانک‌های خصوصی اگرچه همچون بورس دماسنج اقتصاد کشور تلقی نمی‌شوند، ولیکن اهرمی مهم و زمینه مناسبی برای کسب سود در بخش‌های مختلف اقتصادی می‌باشند. آنها به اعتبار سوددهی، در بخشی از اقتصاد کشور سرمایه‌گذاری می‌کنند و فعالان اقتصادی نیز از محل تامین منابع مالی آنها توفیقاتی را به دست می‌آورند.

(۱) تسهیلات اعطایی به بخش صنعت و معدن: با نگاهی به جدول شماره هفت می‌توان دریافت که سهم بانک‌های خصوصی از لحاظ اعطای تسهیلات به بخش صنعت و معدن طی یکسال ونیم مورد بررسی، دارای رشد و درعین حال، دستخوش تغییرات بوده است. به عبارت دیگر، سهم بانک‌های خصوصی در پایان سال ۱۳۸۴ به رقمی در حدود ۹/۳ درصد بالغ می‌شده که در شهریور ۸۵ به ۱۱/۱ درصد و در پایان سال ۱۳۸۵ به ۱۳/۶ درصد افزایش یافته است. این سهم در شهریور سال ۸۶ به ۱۳/۴ کاهش یافته و این وضع در نتیجه رشد ۱۰۵ درصدی طی یکسال ونیم موردبررسی رخ داده است که در مقایسه با رشد متوسط ۴۱ درصدی کل تسهیلات اعطایی به بخش صنعت و معدن توسط نظام بانکی، بسیار قابل توجه و مناسب ارزیابی می‌شود.

جدول شماره هفت

تسهیلات اعطایی به بخش صنعت و معدن

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۲۴۶۰۳۴	۳۰۱۱۱۷	۳۲۸۴۵۵
بانک‌های تخصصی	۱۸۶۲۹	۲۴۶۷۱	۲۸۸۶۴
جمع دولتی	۲۶۴۶۶۳	۳۲۵۷۸۸	۳۵۷۳۱۹
بانک‌های خصوصی	۲۷۰۰۴	۵۱۱۳۱	۵۵۴۲۹
کل شبکه بانکی	۲۹۱۶۶۷	۳۷۶۹۱۹	۴۱۲۷۴۸

با وجود حضور ضوابط برهم‌زننده تعادل و رقابت بین بانک‌های دولتی و خصوصی، باز هم سهم بانک‌های خصوصی از لحاظ تجهیز منابع در ۱/۵ سال گذشته دارای رشد بوده است.

جدول شماره نه

تسهیلات اعطایی به بخش خصوصی*

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۵۰۰۵۷۰	۶۷۸۹۸۰	۷۷۹۳۱۰
بانک‌های تخصصی	۱۶۸۸۵۸	۲۳۳۱۴۴	۲۵۰۴۰۴
جمع دولتی	۶۶۹۴۲۸	۹۱۲۱۲۴	۱۰۲۹۷۱۴
بانک‌های خصوصی	۷۵۹۳۲	۱۳۷۲۶۷	۱۶۳۹۶۹
کل شبکه بانکی	۷۴۵۳۶۰	۱۰۴۳۳۹۱	۱۱۹۳۶۸۳

* شامل تسهیلات غیر تبصره‌ای بخش غیردولتی است.

شرکت‌ها و سازمان‌های غیردولتی، آنگاه می‌توان تا حدودی امیدوار بود که منافع جامعه - و نه سید دولت - مورد حمایت قرار گیرد.

رشد اعطای تسهیلات بانک‌های خصوصی به سهم ۱۴ درصدی از کل تسهیلات اعطایی به بخش خصوصی، در نتیجه رشد بیش از ۱۱۰ درصدی طی یک‌سال‌ونیم قبل می‌باشد.

(۴) تسهیلات اعطایی به بخش کشاورزی: با نگاهی به

جدول شماره ده مشاهده می‌شود که بانک‌های خصوصی به علت حضور در شهرهای بزرگ و تمرکز در مراکز استان‌ها و نزدیکی به مدیران اجرایی پروژه‌های بزرگ صنعتی و ساختمانی، کمتر بخش کشاورزی را مورد توجه قرار داده‌اند. البته از دیگر سو، به دلیل ریسک بالای اعتبارات اعطایی به بخش کشاورزی و عدم گستردگی بیمه خدمات و محصولات کشاورزی، تهدیدات فراوانی این بخش را تهدید می‌نماید. با این رویکرد، حضور بانک‌های خصوصی طی دوره مورد بررسی حداکثر ۰/۲ درصد اعتبارات اعطایی به این بخش را شامل می‌شود که می‌بایست با کاهش تهدیدات فوق‌الاشاره، تدابیر لازم برای گسترش استفاده از تسهیلات بانک‌های خصوصی را برای این بخش نیز فراهم نمود.

البته در این بحث نمی‌توان اثر عادت کشاورزان به استفاده از یارانه سود اعطایی توسط دولت را نیز نادیده گرفت. با

جدول شماره ده

تسهیلات اعطایی به بخش کشاورزی

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۵۴۴۴۶	۸۸۸۹۳	۱۰۳۵۲۵
بانک‌های تخصصی	۷۶۴۵۶	۹۷۰۰۲	۱۰۳۱۳۳
جمع دولتی	۱۳۹۰۲	۱۸۵۸۹۵	۲۰۶۶۶۸
بانک‌های خصوصی	۱۶۳	۲۱۴	۴۰۸
کل شبکه بانکی	۱۳۱۰۶۵	۱۸۶۱۰۹	۲۰۷۰۷۶

در دوره مورد بررسی، سهم بانک‌های دولتی از لحاظ سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتاه‌مدت کاهش یافته، در حالی که متقابلاً سهم بانک‌های خصوصی افزایش یافته است.

(۲) تسهیلات اعطایی به بخش‌های تولیدی: با نگاهی

به جدول شماره هشت می‌توان وضعیت تسهیلات اعطایی به بخش‌های تولیدی اقتصاد کشور توسط نظام بانکی طی یک‌سال‌ونیم (پایان ۸۴ تا شهریور ۸۶) را مورد بررسی قرار داد. این جدول نشان می‌دهد که سهم بانک‌های خصوصی در تسهیلات اعطایی به بخش‌های تولیدی، از ۱۱ درصد بالاتر رفته است. این سهم معادل یک به نه در مقابل بانک‌های دولتی می‌باشد. به عبارت دیگر، بخش‌های تولیدی از بانک‌های تجاری بیشترین تسهیلات را دریافت می‌نمایند و سهمی در حدود ۶۵ درصد این تسهیلات توسط آنها برای بخش‌های تولیدی مهیا می‌شود.

جدول شماره هشت

تسهیلات اعطایی به بخش‌های تولیدی

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۴۰۷۸۲۰	۵۱۷۱۵۸	۵۶۳۵۶۸
بانک‌های تخصصی	۱۶۷۴۶۰	۲۳۲۲۶۹	۲۴۸۶۷۸
جمع دولتی	۵۷۵۲۸۰	۷۴۹۴۲۷	۸۱۲۲۵۵
بانک‌های خصوصی	۴۶۴۹۴	۸۵۳۳۱	۱۰۱۳۱۰
کل شبکه بانکی	۶۲۱۷۷۴	۸۳۴۷۵۸	۹۱۳۵۶۵

سهم بانک‌های خصوصی در انتهای سال ۱۳۸۴ معادل ۷/۵ درصد کل تسهیلات اعطایی به بخش‌های تولیدی توسط نظام بانکی کشور است. این رقم در شهریور ۸۵ به حدود ۸/۸ درصد افزایش یافته و در پایان سال ۱۳۸۵ به ۱۰/۲ درصد و در پایان دوره مورد بررسی (شهریور ۸۶) به ۱۱/۱ درصد رسیده است که نشان‌دهنده تعهد نظام بانکداری خصوصی کشور به این امر می‌باشد که در نتیجه رشد ۱۰۰ درصدی طی دوره مورد بررسی حاصل شده است.

(۳) تسهیلات اعطایی به بخش خصوصی: با نگاهی به

جدول شماره نه می‌توان مشاهده کرد که سهم بانک‌های خصوصی از تسهیلات اعطایی به بخش خصوصی کشور، در حدود ۱۴ درصد می‌باشد. این رقم در حقیقت نشان از اقتدار حضور بانک‌های خصوصی در حمایت از بخش خصوصی است. البته این بخش خصوصی همواره از نظر تعریف، محل نزاع کارشناسان می‌باشد. از نگاهی، بخش خصوصی معادل بخش غیردولتی است که موسسات عمومی همچون سازمان بازنشستگی کل کشور، سازمان تامین اجتماعی و... را در برمی‌گیرد. بدیهی است که به هر حال، عدم تفکیک شفاف بین بخش عمومی و بخش غیردولتی از میزان صحت این آمار می‌کاهد، ولی در صورت رعایت اصول "حاکمیت شرکتی" در

جدول شماره دوازده

تسهیلات اعطایی به بخش بازرگانی و خدمات

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۲۰۰۲۲۱	۲۹۹۹۰۵	۳۶۸۳۱۲
بانک‌های تخصصی	۹۰۷۰	۷۲۷۱	۶۵۵۶
جمع دولتی	۲۰۹۲۹۱	۳۰۷۱۷۶	۳۷۴۸۶۸
بانک‌های خصوصی	۲۹۲۵۳	۵۲۶۰۰	۶۲۵۳۰
کل شبکه بانکی	۲۳۸۵۴۴	۳۵۹۷۷۶	۴۳۷۳۹۸

خصوصی در پایان دوره موردبررسی، به حدود ۱۴/۳ درصد افزایش یابد.

اگرچه بخش بازرگانی و خدمات به‌عنوان روغن چرخ‌دنده تولید در کشور شمرده می‌شود و باعث ارزش‌افزوده گسترده فعالان اقتصادی خواهد شد، لیکن حضور بانک‌های خصوصی در تامین مالی این بخش، نشانه نگاه چندجانبه این بانک‌ها به تمامی بخش‌های اقتصادی کشور است. به‌عبارت دیگر، رشد تسهیلات اعطایی طی این دوره نشان می‌دهد که عزم بانک‌های خصوصی برای برقراری موازنه بین تمامی بخش‌های اقتصادی - اعم از بازرگانی، مسکن و... - جدی است.

(۷) تسهیلات اعطایی به بخش صادرات: با نگاهی به

جدول شماره سیزده می‌توان دریافت که تسهیلات اعطایی به بخش صادرات توسط بانک‌های خصوصی، دارای نوسانات شدید است. به‌عبارت دیگر، این بخش به دلایل متعدد، از جمله به علت بی‌ثباتی در سیاست‌های اقتصادی، تحریم‌های اعمالی و احتمالی، عدم‌اعتماد به فرایند آتی بازارهای کشورهای هدف و... دارای بیشترین نوسان برای جذب منابع مالی می‌باشد. به همین دلایل، حضور بانک‌های خصوصی در پایان شهریور ۸۶ علیرغم رشد ۲۵۸ درصدی به ۰/۴ درصد رسیده است. این سهم در بالاترین سطح دوره موردبررسی، به ۱/۶ درصد در پایان سال ۱۳۸۴ رسیده که نشان از ثبات نسبی سیاست‌های صادراتی و عدم‌تنش در بازارهای هدف و موردنظر صادرات کشور بوده‌است.

جدول شماره سیزده

تسهیلات اعطایی به بخش صادرات

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۵۰۲۰	۱۷۹۰۰	۲۰۳۶۰
بانک‌های تخصصی	۵۶۶۴	۷۴۸۹	۸۹۷۷
جمع دولتی	۲۰۶۸۴	۲۵۳۸۹	۲۹۲۳۷
بانک‌های خصوصی	۲۳۵	۳۶	۱۲۹
کل شبکه بانکی	۲۱۰۱۹	۲۵۴۲۵	۲۹۴۶۶

بررسی این روند تاریخی، می‌توان دریافت که قطعاً تسهیلات بانک‌های خصوصی برای این بخش از اقتصاد (که همواره منتظر حمایت دولت می‌باشد) بسیار گران و غیرقابل‌توجیه تلقی می‌شود، تا جایی که در فصل کشت آنها حاضرند محصول سال آتی زراعی را پیش‌فروش کنند، ولی از تسهیلات بانک‌های خصوصی استفاده نکنند.

(۵) تسهیلات اعطایی به بخش مسکن و ساختمان: با

نگاهی به جدول شماره یازده مشاهده می‌شود که چون طی دو سال گذشته، افزایش قیمت مسکن و بخش ساختمان زبانه‌زد خاص و عام بوده و از رشد چشمگیری برخوردار بوده است، لذا سهم حضور بانک‌های خصوصی در این مدت نیز از افزایش مناسبی برخوردار شده است. اگرچه سهم بانک‌های تجاری در مقایسه با بانک‌های تخصصی در حال نزدیک‌شدن به یکدیگر می‌باشد، ولی این افزایش حضور بانک‌های تخصصی (طی دوره پایان ۸۴ تا شهریور ۸۶ از ۳۶ درصد، به ۴۰ درصد) با رشد حضور بانک‌های خصوصی تا حدود ۱۰/۵ درصد همراه بوده است. درواقع، بانک‌های خصوصی با رشدی معادل ۱۳۶ درصد طی یک‌سال‌ونیم گذشته، توانسته‌اند از سهم ۹/۷ درصدی در

جدول شماره یازده

تسهیلات اعطایی به بخش مسکن و ساختمان

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۰۷۳۴۰	۱۲۷۱۴۸	۱۳۱۵۷۸
بانک‌های تخصصی	۷۲۳۷۵	۱۱۰۵۹۶	۱۱۶۶۹۱
جمع دولتی	۱۷۹۷۱۵	۲۳۷۷۴۴	۲۴۸۲۶۹
بانک‌های خصوصی	۱۹۳۲۷	۳۳۹۸۶	۴۵۴۷۳
کل شبکه بانکی	۱۹۹۰۴۲	۲۷۱۷۳۰	۲۹۳۷۴۲

پایان سال ۸۴، به جایگاهی با ۱۵/۵ درصد سهم دست یابند. البته در این مدت، اعطای تسهیلات توسط نظام بانکی کشور با رشد متوسط ۴۷ درصد به بخش مسکن و ساختمان، نشان از حمایت مناسب از طرف عرضه مسکن در کشور دارد و در این رابطه، جایگاه بانک‌های خصوصی به‌دلیل رشد ۱۳۶ درصدی، غیرقابل‌چشم‌پوشی است.

(۶) تسهیلات اعطایی به بخش بازرگانی و خدمات: با

نگاهی به جدول شماره دوازده مشاهده می‌شود که در دوره زمانی موردبررسی، بانک‌های خصوصی در حدود ۱۴/۳ درصد از جریان تامین منابع مالی بخش بازرگانی و خدمات کشور را به‌عهده داشته‌اند. رشد حدود ۱۳۷ درصدی این سهم در دوره موردبررسی، باعث شده است که جایگاه ۱۲/۳ درصدی تسهیلات اعطایی به بخش بازرگانی و خدمات توسط بانک‌های

سهم بانک‌های خصوصی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، در طول سال‌های تشکیل تاکنون، همواره در سطح حداقل قرار داشته است.

رشد بانک‌های خصوصی از لحاظ جذب کل سپرده‌های نظام بانکی، غیرقابل‌چشم‌پوشی است.

هست، ولی بحث بانکداری الکترونیک و شیوه‌های جدید خرید، توسط بانک‌های خصوصی گسترش چشمگیر یافته و دسترسی به منابع بانک‌های کشور با وجود جذب اندک منابع و افزایش سرمایه‌های بانکی آینده‌اندیشی و حضور مستمر و بلندمدت بانک‌های خصوصی می‌باشد و بدین منظور، گسترش شبکه POS و مبادلات اینترنتی خدمات بانکی گامی بود برای استفاده از کارمزدهای گسترده ناشی از انجام تراکنش‌های بانکداری الکترونیک به نفع بانک‌های خصوصی.

۱) دستگاه‌های ATM: یکی از شاخص‌های بانکداری الکترونیک در ایران - برخلاف عرف جهانی - تعداد دستگاه‌های ATM است. انحراف و نقض غرض در استفاده از دستگاه‌های خودپرداز کشور، باعث شده است که حتی بر صفحه نمایشگر خود آنها هم نوشته شود: به جای دریافت پول از این دستگاه، می‌توانید با استفاده از کارت در دسترس خود، اقدام به خرید و دریافت خدمات نمایید!

بهرحال، تمایل به دریافت پول نقد و لذا لمس پول در ایران و شهودی بودن آن نزد فعالان اقتصادی، از مواردیست که می‌تواند مانع رشد قابل‌انتظار مبادلات الکترونیکی و مجازی بانک‌ها شود و الزام به گسترش این دستگاه‌ها را از مجموعه مصوبات استانی و درخواست‌های استانداران خارج نماید.

با نگاهی به جدول شماره پانزده می‌توان دریافت که از پایان سال ۸۴ تا شهریور ۸۶ بانک‌های خصوصی با گسترش فزاینده دستگاه‌های ATM در سراسر کشور، علیرغم رشد ۹۰ درصدی بانک‌های دولتی، با رشدی معادل ۵۴۰ درصد، توانسته‌اند سهم خود را از ۲/۶ درصد، به ۸/۲ درصد افزایش دهند که این امر مؤید حضور فعالانه بانک‌های خصوصی در نظام بانکداری الکترونیک کشور تلقی می‌شود.

جدول شماره پانزده
دستگاه‌های خودپرداز (ATM)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۳۶۹۰	۶۱۴۲	۶۹۹۱
بانک‌های تخصصی	۶۵۰	۹۷۵	۱۲۶۳
جمع دولتی	۴۳۴۰	۷۱۱۷	۸۲۵۴
بانک‌های خصوصی	۱۱۵	۴۹۹	۷۳۴
کل شبکه بانکی	۴۴۵۵	۷۶۱۶	۸۹۸۸

۲) کارت‌های ATM: کارت‌های خودپرداز به دلیل اهمیتشان در گسترش و استفاده از تسهیلات بانکداری الکترونیک، نقشی بسیار مهم و زیربنایی دارند. با نگاهی به جدول شماره شانزده مشاهده می‌شود که طی دوره موردبررسی (اسفند ۸۴ تا شهریور ۸۶) بانک‌های خصوصی با رشدی

۸) کل تسهیلات: با نگاهی به جدول شماره چهارده می‌توان دریافت که کل تسهیلات اعطایی توسط بانک‌های خصوصی با رشدی در حدود ۱۱۵ درصد طی یک‌سال‌ونیم مورد بررسی، رشدی مناسب را تجربه نموده است. بدین ترتیب، سهم کل تسهیلات اعطایی توسط بانک‌های خصوصی به کل تسهیلات نظام بانکی کشور، از ۸/۶ درصد در پایان سال ۱۳۸۴، به ۱۱/۹ درصد در شهریور ۸۶ رسیده است. این رقم با توجه به سهم حدود ۱۵/۷ درصدی از کل سپرده‌های بانک‌های خصوصی، از تدبیر مناسب و نظارت نهادهای مالی و پولی کشور بر شبکه بانکی خبر می‌دهد.

جدول شماره چهارده
کل تسهیلات

(میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۶۲۳۰۶۱	۸۳۴۹۶۳	۹۵۲۲۴۰
بانک‌های تخصصی	۱۸۲۱۹۴	۲۴۷۰۲۸	۲۶۴۲۲۰
جمع دولتی	۸۰۵۲۵۵	۱۰۸۱۹۹۱	۱۲۱۶۴۶۰
بانک‌های خصوصی	۷۶۰۸۲	۱۳۷۹۶۷	۱۶۳۹۶۹
کل شبکه بانکی	۸۸۱۲۳۷	۱۲۱۹۹۵۸	۱۳۸۰۴۲۹

به‌طورکلی، بررسی عملکرد بانک‌های خصوصی زمینه برقراری موازنه بدهی‌ها و دارایی‌ها و حضور در بازارهای مختلف (به‌دلیل اعطای تسهیلات به بخش‌های مختلف) نشان می‌دهد که مدیران این نهادهای مالی تازه‌پا، به‌صورتی آگاهانه به سوی موفقیت‌های بیشتر گام برمی‌دارند. به عبارت دیگر، آنها با دارا بودن ۱۶ درصد از کل منابع بانکی کشور، در حدود ۱۴ درصد کل منابع مالی موردنیاز بخش‌های مختلف را تامین می‌کنند. این سهم اگرچه در مقابل سهم بانک‌های دولتی از نسبت یک به هفت برخوردار است، ولی با بررسی شاخص‌های سازمانی و ICT آنها نشانه کارایی بیشتر بانک‌های غیردولتی در مقایسه با ساختار عریض و طویل بانک‌های دولتی است.

بانکداری الکترونیک

در این بخش با نگاهی به سهم حضور بانک‌های خصوصی در بانکداری الکترونیک، تلاش می‌شود تا فرایند رشد بانک‌های خصوصی از این لحاظ مورد بررسی قرار گیرد. اگرچه شروع بانکداری الکترونیک و بسترسازی آن در سال‌های اول برنامه سوم توسعه دچار تحول اساسی شد، لیکن در سال‌های انتهایی این برنامه و با حضور بانک‌های خصوصی، می‌توان گسترش نگاهی متفاوت در مدیران نظام بانکی کشور نسبت به بانکداری الکترونیک را مشاهده نمود. به عبارت دیگر، اگرچه بیشتر منابع پولی کشور نزد بانک‌های دولتی بوده و

حتی اگر حضور بانک‌های خصوصی در کشور را نتیجه یک حادثه تلقی کنیم، باز هم نمی‌توانیم وجود آنها را در شرایط اقتصادی کشور نادیده و ناچیز بگیریم.

چگونگی کارکرد بخش مصارف سیستم بانکی، همواره محل مناقشه است و موضوع معارضه گروه‌های اقتصادی و اجتماعی و سیاسی قرار می‌گیرد.

جدول شماره شانزده

کارت‌های ATM

(کارت)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۰۶۶۰۳۳۵	۱۵۸۳۴۲۱۵	۱۷۵۶۴۴۹۵
بانک‌های تخصصی	۱۴۲۴۸۸۶	۲۶۴۵۷۱۹	۳۷۲۸۲۴۵
جمع دولتی	۱۲۰۸۵۲۲۱	۱۸۴۷۹۹۳۴	۲۱۲۹۲۷۴۰
بانک‌های خصوصی	۱۵۴۰۲۸۹	۴۱۷۲۳۷۷	۵۹۴۶۷۹۰
کل شبکه بانکی	۱۳۶۲۵۵۱۰	۲۲۶۵۳۳۱۱	۲۷۲۳۹۵۳۰

فروشگاه‌ها و مراکز خرید بزرگ و کوچک به POS نموده‌اند و امکان استفاده از درآمد به‌ظاهر اندک، اما مستمر و زیربنایی دارندگان کارت‌های ATM و سپرده‌گذاران بانک‌های دولتی را فراهم آورده‌اند. بدیهی است که این رویکرد آینده‌نگرانه، با گسترش مستمر این سیاست هوشمندانه، به‌همراه اعمال نظارت‌های مستمر بانک مرکزی بر گسترش بانکداری الکترونیک تا تحقق دولت الکترونیک، این فرصت را برای بانک‌های خصوصی به‌وجود آورده است که بتوانند همواره این بخش را جزو اهم فعالیت‌های خود تلقی نمایند.

جدول شماره هجده

دستگاه‌های POS و PINPAD

(دستگاه)

شرح	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۳۴۳۳۱	۵۷۴۵۰
بانک‌های تخصصی	۱۳۲۰۱	۱۶۴۶۷
جمع دولتی	۴۷۵۳۲	۷۳۹۱۷
بانک‌های خصوصی	۱۴۹۱۳۲	۲۰۸۹۸۱
کل شبکه بانکی	۱۹۶۶۶۴	۲۸۲۸۹۸

در این مسیر بانک‌های خصوصی با دارا بودن سهم ۷۳/۹ درصد از کل دستگاه‌های POS و PINPAD نظام بانکی کشور، با کمترین تزلزل، مدیریت این زیرساختار مهم بانکداری الکترونیک را در دست دارند. اگرچه براساس آمارهای منتشره بیشترین رشد دستگاه‌های POS و PINPAD شبکه بانکی کشور مربوط به بانک‌های تجاری با ۶۷ درصد رشد نسبت به سال قبل می‌باشد، ولی رشد ۴۰ درصدی بانک‌های خصوصی هم بسیار هوشمندانه و قابل تأمل است.

ساختار سازمانی

ساختار سازمانی بانک‌ها به‌عنوان یکی از مهمترین شاخص‌های مدیریت منابع انسانی، می‌تواند برگه برنده و تضمین‌کننده آینده فعالیت‌های آنها بشمار آید. جذب و حفظ نیروی انسانی به‌همراه گسترش توانمندی‌های آن، اگرچه در سازمان‌های خصوصی و کوچک امری تحقق‌پذیر می‌باشد، ولیکن نباید بانک‌های دولتی را به‌طور مثال فاقد این شاخص‌ها و توانمندی‌ها دانست، زیرا بنگاه‌های بزرگ هم دارای مزیت‌های متعددی برای جذب، حفظ و توانمندسازی می‌باشند که از آن جمله ریسک پایین منابع و خطر ورشکستگی آنها در طول زمان فعالیت است که با دولتی‌بودن بانک‌های دولتی، تقریباً این ریسک به صفر می‌رسد. شاخص شرکت در آزمون موسسات مالی و بانک‌های دولتی و خصوصی و ترکیب نیروی انسانی آنها می‌تواند به‌عنوان معیارهایی مناسب برای قضاوت

فزاینده، توانسته‌اند علیرغم رشد ۷۶ درصدی بانک‌های دولتی در تولید و گسترش کارت‌های ATM، با رشدی بالغ بر ۲۸۵ درصد، سهم بانک‌های خصوصی از کارت‌های ATM را از ۱۱/۳ درصد، به ۲۱/۸ درصد افزایش دهند که البته گامی مهم تلقی می‌شود. شایان ذکر است که این کارت‌ها اگرچه در نظام بانکی کشور در بهترین شرایط مورداستفاده عموم جامعه قرار نمی‌گیرند، ولی قطعاً جزیی از ارکان و زیرساخت‌های اساسی برای بهبود شاخص‌های دولت الکترونیک بشمار می‌روند.

۳) شعب مجهز به حساب جاری فراگیر (Online):

نگاهی به جدول شماره هفده می‌توان مشاهده کرد که بانک‌های خصوصی با گسترش شعب و تجهیزات این شعب به خدمات Online توانسته‌اند طی دوره موردبررسی جایگاه بهتری را کسب نمایند و از سهم ۲/۲ درصد از لحاظ شعب Online نظام بانکی در پایان سال ۸۴، به سهم ۳/۸ درصدی دست یابند. این رویکرد در یک حلقه متصل بین دیگر شاخص‌های نظام بانکداری الکترونیک، امکان دسترسی مشتریان به خدمات بانکی را بدون محدودیت جغرافیایی فراهم می‌سازد.

جدول شماره هفده

شعب برخط (Online)

(شعبه)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۸۱۳۹	۱۱۳۸۵	۱۲۲۸۳
بانک‌های تخصصی	۵۳۳	۷۱۲	۷۹۵
جمع دولتی	۸۶۷۲	۱۲۰۹۷	۱۳۰۷۸
بانک‌های خصوصی	۱۹۵	۴۵۹	۵۲۳
کل شبکه بانکی	۸۸۶۷	۱۲۵۵۶	۱۳۶۰۱

۴) دستگاه‌های POS و PINPAD: با نگاهی به جدول

شماره هجده مشاهده می‌شود که این بخش جزو میدان‌های رقابتی اصلی بانک‌های خصوصی با بانک‌های دولتی می‌باشد. به عبارت دیگر، علیرغم هزینه اولیه بالای اجرای این طرح، بانک‌های خصوصی کشور اقدام به تجهیز تعداد زیادی از

بانک‌های خصوصی با سهم ۱۴ درصدی در زمینه اعطای تسهیلات به بخش خصوصی، نشان داده‌اند که در این بخش از بازار، حضوری جدی دارند.

جدول شماره بیست

تعداد پرسنل

(نفر)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۴۸۱۱۳	۱۴۸۴۲۶	۱۴۹۷۳۴
بانک‌های تخصصی	۲۵۴۴۹	۲۶۶۰۹	۲۷۵۲۶
جمع دولتی*	۱۷۳۵۶۲	۱۷۵۰۳۵	۱۷۷۲۶۰
بانک‌های خصوصی	۳۵۳۹	۶۹۲۵	۷۹۲۳
کل شبکه بانکی	۱۷۷۱۰۱	۱۸۱۹۶۰	۱۸۵۱۹۳

* لازم به توضیح است مانده تعداد پرسنل بانک‌های دولتی در پایان اسفند ماه ۱۳۸۵ در این شماره نسبت به شماره قبل ۳۷۶ نفر بیشتر است که به دلیل اشتباه بانک صنعت و معدن در ارسال اطلاعات پرسنلی آن بانک صورت گرفته است.

مقایسه تطبیقی بین توانمندی‌ها و ویژگی‌های هریک از آنها امکان‌پذیر است و بدیهی است که به علت کلان بودن این بررسی، مستلزم آمارهای جزئی و مجالی دیگر می‌باشد.

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

بانک‌های خصوصی در ایران اگرچه ساختاری نوپا دارند، ولیکن به دلیل نیازمندی‌های موجود در جامعه و فقدان رقابت‌پذیری ۲۱ ساله بانک‌های دولتی در اقتصاد کشور، شرایط بسیار منحصر به فردی دارند و از لحاظ انجام فعالیت اقتصادی و حمایت از بخش‌های اقتصادی کشور، در جایگاه خاصی قرار گرفته‌اند. این بانک‌ها به استناد ارقام ارائه شده در این مقاله، طی ۱/۵ سال گذشته، به‌رغم ناملایماتی که از طرف سیاست‌گذاران و مسوولان دولتی و متولیان بخش پولی کشور دیده‌اند، باز هم در همه جوانب از رشد چشمگیری برخوردار بوده‌اند. جذب نزدیک به ۱۶ درصد از کل منابع، اختصاص حدود ۱۴ درصد از کل تسهیلات با ۴/۳ درصد پرسنل و ۳/۱ درصد شعب، بدون تردید ضرورت گسترش بانک‌های خصوصی در صحنه اقتصاد کشور را آشکارتر می‌سازد.

و آنچه سرانجام از مطالعه این گزارش تطبیقی به دست می‌آید، آن است که عنصر رقابت در نظام بانکی کشور، ابزاری مناسب برای فعالان اقتصادی و تامین آسان منابع مالی پروژه‌های توجیه‌پذیر بشمار می‌رود و تحقق این امر نیز نیازمند اعتماد سیاستمداران به کارکرد نظام بازار و پایداری آنان به اهداف برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور می‌باشد.

(با استفاده از اطلاعات مندرج در فصلنامه بانکی / عملکرد بانک‌های دولتی و تخصصی / شماره‌های مختلف / معاونت امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی / وزارت امور اقتصادی و دارایی)

دقیق‌تر در خصوص ساختار سازمانی بانک‌های دولتی و خصوصی مورد ارزیابی قرار گیرد.

(۱) **تعداد شعب:** تاریخچه ۸۴ ساله تاسیس بانک‌های دولتی در ایران و تملک بانک‌های خصوصی موجود در کشور پس از انقلاب اسلامی، به همراه ۲۱ سال تعطیلی موسسات پولی و مالی خصوصی کشور، باعث شده است که نتوان بر روی شاخص تعداد شعب بانک‌های خصوصی در مقایسه با بانک‌های دولتی به‌طور واقعی حسابی جداگانه باز کرد، زیرا بانک‌هایی مانند بانک ملت، تجارت، مسکن و صادرات، بانک‌هایی هستند که مالک بسیاری از ساختمان‌ها و شعب بانک‌های خصوصی ادغام شده در خود می‌باشند. بنابراین، بررسی این امر مستلزم نگاهی متفاوت به دارایی‌های بانک‌های خصوصی، شعب بانک‌های خصوصی و... در ایران می‌باشد.

با نگاهی به جدول شماره نوزده مشاهده می‌شود که طی دوره مورد بررسی، بانک‌های خصوصی سهم تعداد شعب خود را در نظام بانکی کشور از ۱/۲ درصد، به ۳/۱ درصد افزایش داده‌اند. لازم به ذکر است که این شاخص همراه با جذب ۱۵/۸ درصد از منابع و نزدیک به ۱۴ درصد از تسهیلات اعطایی، نشانه کارآمدی و بالابودن سهم نسبی شعب بانک‌های خصوصی در مقایسه با ساختار بانک‌های دولتی است.

جدول شماره نوزده

تعداد شعب

(شعبه)

شرح	اسفند ۸۴	اسفند ۸۵	شهریور ۸۶
بانک‌های تجاری	۱۳۰۱۵	۱۳۵۳۶	۱۳۵۳۴
بانک‌های تخصصی	۲۸۰۶	۲۸۹۱	۲۹۰۸
جمع دولتی	۱۵۸۲۱	۱۶۴۲۷	۱۶۴۴۲
بانک‌های خصوصی	۱۹۵	۴۵۹	۵۲۳
کل شبکه بانکی	۱۶۰۱۶	۱۶۸۸۶	۱۶۹۶۵

(۲) **تعداد پرسنل:** با نگاهی به جدول شماره بیست مشاهده می‌شود که بانک‌های خصوصی با جذب ۴/۳ درصد از پرسنل نظام بانکی کشور در پایان شهریور ۸۶، این امکان را فراهم نموده‌اند که نزدیک به ۷۹۲۳ نفر اشتغال ایجاد شود که برای تحقق آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی، اقدامی اساسی تلقی می‌شود. با این رویکرد، اگر کارآمدی این میزان پرسنل را در مقایسه با کارکنان بانک‌های دولتی در مدنظر قرار دهیم، شاید جذب ۱۵/۸ درصد از منابع نظام بانکی کشور، مستلزم اشتغال ناکارآمد ۲۵ هزار نفر پرسنل در نظام بانکداری دولتی باشد که ساختار هزینه‌ها آنها را دچار شکست خواهد نمود. شایان ذکر است که ارزشیابی این دو گروه پرسنل از طریق

■ ■ ■
بانک‌های خصوصی با دارا بودن حدود ۱۶ درصد از کل منابع بانکی کشور، در حدود ۱۴ درصد از کل منابع مالی مورد نیاز بخش‌های مختلف جامعه را تامین می‌کنند.
 ■ ■ ■